

דרשה שבת פ' נצבים-וילך תשע"ב מאת הרב דוד ספקטור בנושא :
הכפתור השלישי

שבת שלום. עוד מעט בר"ה נשמע קולות השופר ואולי לבסוף קול שופרו של משיח. ומספר על זה הרב יוסף דב סולוביצקי (על התשובה 236), ששמע מאביו, שפעם אחת שאלו את ר' חיים מוולוז'ין: "איך יבוא המשיח? אמר ר' חיים: הבא נצייר לכם כיצד יבוא המשיח? נכנס אני בסתם יום של חול מן הישיבה לביתי. השעה היא שעת בוקר לאחר תפילת שחרית. הרבנית שואלת אותי: חיים רצונך בפת של שחרית מיד עכשיו? ואני משיב לה: רלקה, עדיין שיעורי של היום אינו מוכן, לא אוכל עד אשר אעיין קצת בסוגיא, שאני צריך ללמד היום בישיבה. טוב, חיים, היא אומרת לי, יהא כך. עד שאתה תכין את שיעוריד, אגש לשוק לקנות משהו. בינתיים אשאיר את הרוטב על הכירה. שים לב, חיים, כי לא יישרף. הרי אני מכירה אותך. שאתה שוכח הכל כשאתה מעיין בסוגיא. הרבנית יצאת לשוק ואני פותח ספר ומתחיל לעיין בסוגיא שלפני. פתאום אני מרגיש כי השמש התחילה מאירה באור גדול יותר פי כמה ממה שהאירה עד עתה. איזו בהירות! פתאום אני שומע כיצד הציפורים על העצים שבגינה פוצחות פיהן במגינה חדשה. הנה אני שומע קול עולה מן הרחוב. אני מושיט ראשי בעד החלון ואני רואה את הסנדלר רץ בבהלה. "מה קרה, אלי, מה קרה לאור השמש? מה אינך יודע רבי, אומר הסנדלר, הרי משיח בא! מיד אני רץ לארון כדי להוציא המעיל שבת, כדי להתעטף בו ולצאת לקראת המלך המשיח. מוציא אני המלבוש והנה, אוי, חסר בו כפתור. במוצאי שבת נשר הכפתור וכשאמרתי לרבנית לתפור אותו, אמרה לי: מה אתה מאיץ בי, הרי לא תשתמש במלבוש של שבת עד לערב שבת. ועכשיו אני צריך ללכת לקבל פני המלך המשיח ובמלבוש שלי שני כפתורים במקום השלשה! עד שאני דן עם עצמי מה לעשות: האם להתעטף בקפוטה הפגומה או לא להתעטף בה, הנה בריצה הרבנית: "גוולד חיים, איפה היית? הנה הרוטב שעל האש נשרף! ואני אומר לה: מה לך ולרוטב שנשרף? התעטפי בשמלת שבת שלך וצאי אתי לקבל את פני המלך המשיח!" אחי ורעי, גם היום חסר לנו איזה כפתור, איזה בורג כדי להשלים את בגד המלכות שלנו, את ראשית צמיחת גאולתנו השלישית. ושאלת המיליון דולר היא: מהו הכפתור הזה. ואם בכלל עלינו להשלים את המלאכה או זו מלאכת שמים ואנו נשב בחיבוק ידיים. נראה שבשאלה הזו נחלקו הראשונים בפירוש פרשת התשובה, תשובת הכלל ותשובת הפרט בפרשת ניצבים. מה אומרים לנו עשרת הפסוקים של תשובה? האם הם מחייבים אותנו לאיזו עשייה? לתפירת כפתור שנפל לנו או שמדובר בהבטחה בלבד ורק נבכה ונצעק על הרוטב שעל האש שנשרף. לפי הרמב"ם (תשובה ז,ה), התשובה ובפרט שיבת ישראל לארצו היא הבטחה בלבד, כפי שכתב (תשובה ז,ה): "וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו ומיד הן נגאלין שנאמר והיה כי יבאו עליך כל הדברים וגו' ו**שבת עד** ה' אלהיך... וְנָשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶיךָ וְנָשָׁב וְקִבְּצֶיךָ מִכָּל הָעַמִּים." לפי הרמב"ם שיבת ישראל לארצו וקיצוץ גלויות היא הבטחה ואנחנו חלק מהגשמת ההבטחה הזאת, אבל לא בהכרח שחקנים פעילים. אין זה מחייב אותנו, אף שהרמב"ם בעצמו עלה ארצה ורק מאילוצי פרנסה ירד למצרים כרופא הסולטן. ולפי זה אפשר להבין את הרמב"ם לשיטתו, שאין מצוה מן התורה לעלות לארץ, אלא מדרבנן לעולם ידור אדם בארץ ישראל, אפילו בעיר שרובה עכו"ם. כל זה בחמשת הפסוקים הראשונים שמדברים על תשובה חלקית בלבד "עד ה' אלוהיך" ולא "עד בכלל". זו תשובה לארץ, ציונות, אבל בשלב זה עוד לא תשובה לא-לוהי הארץ. הרמב"ן חולק על הרמב"ם. לדעתו אין לשבת בחיבוק ידיים בחו"ל ולהמתין עד שתתקיים הבטחה של וְנָשָׁב וְקִבְּצֶיךָ מִכָּל הָעַמִּים, אלא זו מצוה של. קום ועשה זאת בעצמך. הַמְצָנָה הַזֹּאת... בְּפִינִי וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתָ. אל תמתין למשיח, אתה בעצמך תהיה קצת משיח ותתפור את הכפתור השלישי ותעלה ארצה. הרמב"ן היה לא רק נאה דורש, אלא גם נאה מקיים ועלה ארצה וחדש את הישוב היהודי בירושלים. אכן לפי הרמב"ן לשיטתו מצות ישוב הארץ היא גם בזמן הזה מצות עשה שכל אחד מחויב בה. לא רק לתרום למדינת ישראל אלא לגור בה. ונשאלת השאלה: מה אחרי שמגיעים לארץ: וְהִבְיָאֲךָ ה' א-לֶיךָ אֶל הָאָרֶץ. מה קורה אז? מילה! וְכָל ה' א-לֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לְבָב זָרְעֶךָ. אגב, בתיקון הפרט גם הרמב"ם מודה שלא די בהבטחה אלא יש לפעול כפי שהוא מדריך בהלכות תשובה למעשה. הפעם ברית המילה היא לא בגוף אלא בלב. כמו שיש בגוף ערלה שמכסה, כך גם על הלב יש לפעמים מחסום רגשי, ערלת הלב, שמונעת מהאדם להיפתח לשינויים, לתשובה שלמה. כפי שכתב הרב קוק (או"ת ה,ה): "העקשנות לעמוד תמיד בדעה אחת... היא מחלה... שאינה מניחה את אור החירות של התשובה להאיר." זה דומה למחלת דלקת ריאות שהיתה לי. כל יום החום עלה 39 מעלות ולקחתי לכמה שעות אקמול שמוריד את החום ויש הרגשה טובה, אבל זו אשליה. יש לטפל במקור הבעיה, ברפואה שלמה ולא בסמפטומים החיצוניים בלבד. אז לקחו ביופסיה מהריאה וזיהו את החיידק ורק אז היתה הרפואה שלמה. כך גם בתשובה אין להסתפק בתרופות הרגעה אלא יש לעשות חשבון נפש אמיתי, לשמוע לקולות השופר השונים. וגם לשברים שביניהם ולנסות להסיר העקשנות ואת ערלת הלב שלנו עד שיתקיים בנו נבואת יחזקאל: וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְחִסְרֹתֵי אֶת לֵב הָאָבִן מִבְּשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר.